Social Welfare

ਦਿਵਯਾਂਗਜਨਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਲਈ ਭਾਰਤ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਬੱਧਤਾ

Posted On: 02 DEC 2025 11:49AM

ਮੁੱਖ ਗੱਲਾਂ

- ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਦਿਵਯਾਂਗਤਾ ਢਾਂਚਾ, ਦਿਵਯਾਂਗਜਨ ਅਧਿਕਾਰ ਐਕਟ, 2016 ਵਰਗੇ ਪ੍ਰਗਤੀਸ਼ੀਲ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਮਾਧਿਅਮ ਨਾਲ ਵਿਕਸਿਤ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸਮਾਨਤਾ, ਗਰਿਮਾ ਅਤੇ ਪਹੁੰਚ ਉੱਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।
- ਸੋਧਿਆ ਹੋਇਆ ਪਹੁੰਚਯੋਗ ਭਾਰਤ ਐੱਪ, ਆਈਐੱਸਐੱਲ ਡਿਜੀਟਲ ਰਿਪੌਜ਼ਿਟਰੀ (3,189 ਈ-ਕੰਟੈਂਟ ਵੀਡੀਓ), ਅਤੇ ਆਈਐੱਸਐੱਲ ਸਿਖਲਾਈ ਲਈ ਚੈਨਲ 31 ਵਰਗੀਆਂ ਪਹਿਲਕਦਮੀਆਂ ਨਾਲ, ਸਰਕਾਰ ਸਿੱਖਣ ਦੀ ਇੱਕ ਬਾਧਾ ਮੁਕਤ ਡਿਜੀਟਲ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਦਾ ਲਾਭ ਉਠਾ ਰਹੀ ਹੈ।
- ਦਿਵਯ ਕਲਾ ਮੇਲਾ ਵਰਗੇ ਮੁੱਖ ਆਯੋਜਨਾਂ ਨੇ "ਵੋਕਲ ਫੌਰ ਲੋਕਲ" ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਦਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਵਿੱਚ ਦਿਵਯਾਂਗ ਕਾਰੀਗਰਾਂ ਅਤੇ ਉੱਦਮੀਆਂ ਨੂੰ ਬਾਜ਼ਾਰ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਹੈ।

ਇੱਕ ਸਮਾਵੇਸ਼ੀ ਅਤੇ ਸੁਲਭ ਰਾਸ਼ਟਰ ਲਈ ਭਾਰਤ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ

ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ, ਜਿੱਥੇ ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪਛਾਣ ਦੀ ਆਧਾਰਸ਼ਿਲਾ ਵਜੋਂ ਪਨਪਦੀ ਹੈ, ਉੱਥੇ ਦਿਵਯਾਂਗਜਨ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਲਈ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਵਧ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਜੋ ਸਾਰਿਆਂ ਲਈ ਸੱਚੀ ਸਮਾਵੇਸ਼ੀਤਾ ਅਤੇ ਆਤਮਨਿਰਭਰਤਾ ਪ੍ਰਤੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਬੱਧਤਾ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਹੈ।

2011 ਦੀ ਜਨਗਣਨਾ ਅਨੁਸਾਰ, ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ 2.68 ਕਰੋੜ ਦਿਵਯਾਂਗ ਵਿਅਕਤੀ ਹਨ ਜੋ ਕੁੱਲ ਆਬਾਦੀ ਦਾ 2.21 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਲਗਭਗ 1.50 ਕਰੋੜ ਪੁਰਸ਼ ਅਤੇ 1.18 ਕਰੋੜ ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਹਨ। ਦਿਵਯਾਂਗਜਨ ਅਧਿਕਾਰ ਐਕਟ, 2016 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਇੱਕ "ਦਿਵਯਾਂਗਜਨ" ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਹੈ ਜੋ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਸਰੀਰਕ, ਮਾਨਸਿਕ, ਬੌਧਿਕ ਜਾਂ ਸੰਵੇਦੀ ਨੁਕਸਾਨ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਹੈ। ਇਹ ਨੁਕਸਾਨ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਵਿੱਚ, ਦੂਜਿਆਂ ਨਾਲ ਸਮਾਨ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੂਰਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਵਿੱਚ ਰੁਕਾਵਟ ਪਾਉਂਦੀ ਹੈ।

ਦੂਰੰਦੇਸ਼ੀ ਨੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਗਤੀਸ਼ੀਲ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਸਰਕਾਰ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਆਪਣੀ ਦਿਵਯਾਂਗਤਾ ਕਾਰਨ ਵਾਂਝਾ ਨਾ ਰਹੇ, ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਲਈ ਮੌਕੇ ਅਤੇ ਸਰਗਰਮ ਸਮਾਜਿਕ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਦੇ ਰਾਹ ਉਪਲਬਧ ਰਹਿਣ।

ਦਿਵਯਾਂਗ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਲਈ ਭਾਰਤ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਤੇ ਨੀਤੀਗਤ ਢਾਂਚਾ

ਦਿਵਯਾਂਗ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਲਈ ਭਾਰਤ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਤੇ ਨੀਤੀਗਤ ਢਾਂਚਾ ਗਤੀਸ਼ੀਲ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਅਜਿਹੇ ਪਰਿਦ੍ਰਿਸ਼ ਨੂੰ ਆਕਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਪਹੁੰਚ, ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਸਸ਼ਕਤੀਕਰਣ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਆਦਰਸ਼ ਹਨ ਬਲਕਿ **ਦਿਵਯਾਂਗਜਨਾਂ** (ਪੀਡਬਲਿਊਡੀ) ਨੂੰ ਸਹਿਜ ਉਪਲਬਧ ਵੀ ਹਨ।

ਦਿਵਯਾਂਗਜਨ ਅਧਿਕਾਰ ਐਕਟ, 2016

ਇਹ **ਐਕਟ** 2016 ਵਿੱਚ ਅਧਿਨਿਯਮਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ 19 ਅਪ੍ਰੈਲ, 2017 ਨੂੰ ਦਿਵਯਾਂਗਜਨ ਐਕਟ, 1995 ਦੀ ਥਾਂ ਲਾਗੂ ਹੋਇਆ। ਇਹ ਐਕਟ ਦਿਵਯਾਂਗਜਨਾਂ ਦੀਆਂ 21 ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਵਿੱਚ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਨੂੰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦਿਵਯਾਂਗਜਨਾਂ ਲਈ ਪਹੁੰਚ, ਗੈਰ-ਭੇਦਭਾਵ ਅਤੇ ਪੂਰਨ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕ ਕੇਂਦਰੀਕ੍ਰਿਤ ਸਰਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵਿਵਸਥਾ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਮਾਵੇਸ਼ੀ ਸਿੱਖਿਆ, ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਅਤੇ ਸਮੁਦਾਇਕ ਜੀਵਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਔਟਿਜ਼ਮ, ਸੇਰੇਬ੍ਰਲ ਪਾਲਸੀ, ਮੈਂਟਲ ਰਿਟਾਰਡੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਮਲਟੀਪਲ ਡਿਸਏਬਿਲਿਟੀਜ਼ ਐਕਟ, 1999 ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਭਲਾਈ ਲਈ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਟਰੱਸਟ

ਇਹ ਐਕਟ ਸੰਬੰਧਿਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਅਤੇ ਆਕਸਮਿਕ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਔਟਿਜ਼ਮ, ਸੇਰੇਬ੍ਰਲ ਪਾਲਸੀ, ਮੈਂਟਲ ਰਿਟਾਰਡੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਮਲਟੀਪਲ ਡਿਸਏਬਿਲਿਟੀਜ਼ ਕਲਿਆਣ ਲਈ ਸਮਰਪਿਤ ਇੱਕ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਭਾਰਤੀ ਪੁਨਰਵਾਸ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ (ਆਰਸੀਆਈ) ਐਕਟ, 1992

ਭਾਰਤੀ ਪੁਨਰਵਾਸ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ (ਆਰਸੀਆਈ) ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ 1986 ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਰਜਿਸਟਰਡ ਸੋਸਾਇਟੀ ਵਜੋਂ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ 1993 ਵਿੱਚ ਸੰਸਦ ਦੇ ਇੱਕ ਅਧਿਨਿਯਮ ਅਧੀਨ ਇਹ ਇੱਕ ਵੈਧਾਨਿਕ ਸੰਸਥਾ ਬਣ ਗਿਆ। ਆਰਸੀਆਈ ਐਕਟ, 1992 ਪੁਨਰਵਾਸ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਨੂੰ ਪੁਨਰਵਾਸ ਪੇਸ਼ੇਵਰਾਂ ਲਈ ਪ੍ਰਸ਼ਿਕਸ਼ਣ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਨੂੰ ਵਿਨਿਯਮਿਤ ਅਤੇ ਨਿਗਰਾਨੀ ਕਰਨ, ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਨੂੰ ਮਾਨਕੀਕ੍ਰਿਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਪੁਨਰਵਾਸ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਯੋਗ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਪੁਨਰਵਾਸ ਰਜਿਸਟਰ ਨੂੰ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਐਕਟ ਨੂੰ 2000 ਵਿੱਚ ਸੋਧਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਦਿਵਯਾਂਗਜਨ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਲਾਗੂਕਰਨ ਲਈ ਯੋਜਨਾ ਐਕਟ 2016 (ਐੱਸਆਈਪੀਡੀਏ)

ਦਿਵਯਾਂਗਜਨ ਅਧਿਕਾਰ ਐਕਟ, 2016 ਦੇ ਲਾਗੂਕਰਨ ਲਈ ਯੋਜਨਾ (ਐੱਸਆਈਪੀਡੀਏ) ਦਿਵਯਾਂਗਜਨ ਸਸ਼ਕਤੀਕਰਣ ਵਿਭਾਗ (ਡੀਈਪੀਡਬਲਿਊਡੀ) ਦਾ ਇੱਕ ਵਿਆਪਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਹੈ। ਇਹ ਦਿਵਯਾਂਗਜਨਾਂ ਲਈ ਪਹੁੰਚ, ਸਮਾਵੇਸ਼, ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਅਤੇ ਕੌਸ਼ਲ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ ਦੇ ਮਾਧਿਅਮ ਨਾਲ ਆਰਪੀਡਬਲਿਊਡੀ ਐਕਟ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰਾਲਿਆਂ, ਰਾਜਾਂ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਵਿੱਤੀ ਅਤੇ ਤਕਨੀਕੀ ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਮੁੱਖ ਸਰਕਾਰੀ ਪਹਿਲਕਦਮੀਆਂ ਅਤੇ ਯੋਜਨਾਵਾਂ

ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਦਿਵਯਾਂਗਜਨਾਂ ਲਈ ਪਹੁੰਚ ਅਤੇ ਸਮਾਵੇਸ਼ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕਈ ਪਹਿਲਕਦਮੀਆਂ ਅਤੇ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਅਪਣਾਈਆਂ ਹਨ:

ਸੁਗਮਯ ਭਾਰਤ ਅਭਿਆਨ

3 ਦਿਸੰਬਰ 2015 ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਸੁਗਮਯ ਭਾਰਤ ਅਭਿਆਨ ਇੱਕ ਸਮਾਵੇਸ਼ੀ ਅਤੇ ਸੁਲਭ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਵੱਲ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਕਦਮ ਹੈ। "ਸਬਕਾ ਸਾਥ, ਸਬਕਾ ਵਿਕਾਸ, ਸਬਕਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ" ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਤੋਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਇਹ ਅਭਿਆਨ ਦਿਵਯਾਂਗਜਨਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਚੱਲੀਆਂ ਆ ਰਹੀਆਂ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਤਿੰਨ ਮੁੱਖ ਖੇਤਰਾਂ - ਨਿਰਮਿਤ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚਾ, ਆਵਾਜਾਈ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਅਤੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਤੇ ਸੰਚਾਰ ਤਕਨਾਲੋਜੀ (ਆਈਸੀਟੀ) ਵਿੱਚ ਯੂਨੀਵਰਸਲ ਪਹੁੰਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਉੱਤੇ ਕੇਂਦ੍ਰਿਤ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਰਿਆਂ ਲਈ ਸਮਾਨ ਪਹੁੰਚ ਅਤੇ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ।

Accessible India Campaign

Accessible India - Empowered India

ਦਿਵਯਾਂਗਜਨ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਉੱਤੇ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ (ਯੂਐੱਨਸੀਆਰਪੀਡੀ) ਦੇ ਹਸਤਾਖਰਕਰਤਾ ਵਜੋਂ ਭਾਰਤ ਇੱਕ ਸੁਲਭ ਅਤੇ ਸਮਾਵੇਸ਼ੀ ਸਮਾਜ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਲਈ ਪ੍ਰਤੀਬੱਧ ਹੈ।

ਡਿਜੀਟਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਮਾਵੇਸ਼ੀ ਭਾਰਤ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਕਦਮ ਵਿੱਚ, ਦਿਵਯਾਂਗਜਨ ਸਸ਼ਕਤੀਕਰਣ ਵਿਭਾਗ (ਡੀਈਪੀਡਬਲਿਊਡੀ) ਨੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪਰਪਲ ਫੈਸਟ 2025 ਵਿੱਚ ਸੋਧਿਆ ਗਿਆ ਸੁਗਮਯ ਭਾਰਤ ਐਪ ਦਾ ਸ਼ੁਭਾਰੰਭ ਕੀਤਾ ਹੈ।

- ਯੂਜ਼ਰ ਪਹਿਲਾਂ ਅਤੇ ਪਹੁੰਚ-ਪਹਿਲਾਂ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਨਾਲ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਇਹ ਉੱਨਤ ਐੱਪ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਡਿਜੀਟਲ ਐਕਸੈਸਿਬਿਲਿਟੀ ਹੱਬ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਦਿਵਯਾਂਗਜਨਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣਕਾਰੀ, ਸਰਕਾਰੀ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਤੱਕ ਆਸਾਨ ਪਹੁੰਚ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ।
- ਇਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਐਕਸੈਸਿਬਿਲਿਟੀ ਮੈਪਿੰਗ ਟੂਲ ਹੈ ਜੋ ਯੂਜ਼ਰ ਨੂੰ ਜਨਤਕ ਥਾਵਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਅਤੇ ਰੇਟ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਮਰੱਥ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਕਮਿਊਨਿਟੀ-ਸੰਚਾਲਿਤ ਪਹੁੰਚ ਡੇਟਾ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
- ਇਹ ਐੱਪ ਦਿਵਯਾਂਗਜਨਾਂ ਲਈ ਬਣਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਯੋਜਨਾਵਾਂ, ਵਜ਼ੀਫ਼ੇ, ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਮੌਕਿਆਂ ਅਤੇ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਾਧਨਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਵਿਆਪਕ ਡਾਇਰੈਕਟਰੀ ਵੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ।
- ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨਿਵਾਰਨ ਮੌਡਿਊਲ ਨਾਲ ਲੈਸ, ਇਹ ਐੱਪ ਯੂਜ਼ਰ ਨੂੰ ਪਾਰਦਰਸ਼ਿਤਾ ਅਤੇ ਜਵਾਬਦੇਹੀ ਨੂੰ ਵਧਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਸਿੱਧੇ ਦੁਰਗਮ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਹਾਇਕ ਤਕਨੀਕਾਂ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਕਈ ਭਾਰਤੀ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਐਂਡਰੌਇਡ ਅਤੇ ਆਈਓਐੱਸ ਦੋਵਾਂ ਪਲੈਟਫਾਰਮਾਂ ਉੱਤੇ ਉਪਲਬਧ ਹੈ।

ਸਹਾਇਕ ਉਪਕਰਣਾਂ/ਉਪਕਰਣਾਂ ਦੀ ਖਰੀਦ/ਫਿਟਿੰਗ ਲਈ ਦਿਵਯਾਂਗਜਨਾਂ ਨੂੰ ਸਹਾਇਤਾ (ਏਡੀਆਈਪੀ)

1981 ਵਿੱਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਏਡੀਆਈਪੀ ਯੋਜਨਾ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਦਿਵਯਾਂਗਜਨਾਂ (ਪੀਡਬਲਿਊਡੀ) ਨੂੰ ਟਿਕਾਊ, ਵਿਗਿਆਨਿਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਨਿਰਮਿਤ ਅਤੇ ਆਧੁਨਿਕ ਸਹਾਇਤਾ ਅਤੇ ਉਪਕਰਣ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਰੀਰਕ, ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਪੁਨਰਵਾਸ ਵਿੱਚ ਕਾਫ਼ੀ ਮਦਦ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਇਹ ਉਪਕਰਣ ਦਿਵਯਾਂਗਜਨਾਂ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਸੁਤੰਤਰ ਰੂਪ ਨਾਲ ਜੀਣ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦਿਵਯਾਂਗਤਾ ਦੇ ਅਸਰ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਅਤੇ ਅੱਗੇ ਦੀਆਂ ਜਟਿਲਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਯੋਜਨਾ ਅਧੀਨ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਾਰੇ ਸਹਾਇਕ ਉਪਕਰਣ ਅਤੇ ਉਪਕਰਣਾਂ ਨੂੰ ਗੁਣਵੱਤਾ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਉਚਿਤ ਰੂਪ ਨਾਲ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਯੋਜਨਾ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਕ ਉਪਕਰਣਾਂ ਨੂੰ ਫਿਟ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਜੇ ਲੋੜ ਪਵੇ ਤਾਂ ਸੁਧਾਰਾਤਮਕ ਉਪਾਵਾਂ ਦਾ ਵੀ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਹੈ।

ਆਸ਼ਾ ਦੀ ਇੱਕ ਧੁਨੀ - ਕ੍ਰਿਤਿਕਾ ਦੀ ਸੁਣਨ ਤੱਕ ਦੀ ਯਾਤਰਾ

ਨਾਗਪੁਰ ਦੀ ਰਹਿਣ ਵਾਲੀ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਦੀ ਕ੍ਰਿਤਿਕਾ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਵਿੱਚ ਗੰਭੀਰ ਕਮੀ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਸ ਲਈ ਸੁਣਨਾ ਜਾਂ ਬੋਲਣਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। 6 ਫਰਵਰੀ, 2024 ਨੂੰ, ਉਸ ਨੇ ਦਿਵਯਾਂਗਜਨ ਸਸ਼ਕਤੀਕਰਣ ਵਿਭਾਗ (ਡੀਈਪੀਡਬਲਿਊਡੀ) ਵੱਲੋਂ ਸਮਰਥਿਤ ਏਡੀਆਈਪੀ (ਦਿਵਯਾਂਗਜਨਾਂ ਲਈ ਸਹਾਇਤਾ) ਯੋਜਨਾ ਅਧੀਨ ਕੋਕਲੀਅਰ ਇੰਪਲਾਂਟ ਸਰਜਰੀ ਕਰਵਾਈ।

ਸਰਜਰੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਕ੍ਰਿਤਿਕਾ ਨੇ ਡਿਜੀਟਲ ਡਾਇਗਨੋਸਟਿਕ ਕਲੀਨਿਕ, ਨਾਗਪੁਰ ਵਿੱਚ ਨਿਯਮਿਤ ਚਿਕਿਤਸਾ ਸੈਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ, ਜੋ ਏਡੀਆਈਪੀ ਕੋਕਲੀਅਰ ਇੰਪਲਾਂਟ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਸੂਚੀਬੱਧ ਕੇਂਦਰ ਹੈ। ਹੁਣ, ਇੰਪਲਾਂਟ ਦੇ 11 ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ, ਉਸ ਵਿੱਚ ਕਾਫ਼ੀ ਸੁਧਾਰ ਵੇਖਿਆ ਗਿਆ - ਉਹ ਧੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਝ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜਾਣੂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਰੂਪ ਨਾਲ ਬੋਲ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਮੌਖਿਕ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਪਾਲਣ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਹੁਣ ਉਸ ਨੇ ਨਾਗਪੁਰ ਦੇ ਇੱਕ ਮਰਾਠੀ ਮਾਧਿਅਮ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਆਂਗਨਵਾੜੀ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲਾ ਲੈ ਲਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਆਪਣੀ ਧੀ ਵਿੱਚ ਨਿਰੰਤਰ ਸੁਧਾਰ ਅਤੇ ਧੁਨੀ ਦੇ ਮਾਧਿਅਮ ਨਾਲ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਕਰਨ ਦੀ ਨਵੀਂ ਯੋਗਤਾ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਬਹੁਤ ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਅਤੇ ਸ਼ੁਕਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਦੀਨਦਿਆਲ ਦਿਵਯਾਂਗਜਨ ਪੁਨਰਵਾਸ ਯੋਜਨਾ (ਡੀਡੀਆਰਐਸ)

ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਇਹ ਕੇਂਦਰੀ ਖੇਤਰ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਦਿਵਯਾਂਗਜਨਾਂ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ, ਸਿਖਲਾਈ ਅਤੇ ਪੁਨਰਵਾਸ ਵਿੱਚ ਲੱਗੇ ਸਵੈਇੱਛੁਕ ਸੰਗਠਨਾਂ ਨੂੰ ਵਿੱਤੀ ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਇਸ ਯੋਜਨਾ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ 1999 ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ 2003 ਵਿੱਚ ਇਸ ਨੂੰ ਸੋਧਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਨਾਂਅ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਯੋਜਨਾ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਇੱਕ ਸਮਰੱਥ ਵਾਤਾਵਰਣ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ ਜੋ ਦਿਵਯਾਂਗਜਨਾਂ ਲਈ ਸਮਾਨ ਮੌਕੇ, ਸਮਾਨਤਾ, ਸਮਾਜਿਕ ਨਿਆਂ ਅਤੇ ਸਸ਼ਕਤੀਕਰਣ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਦਿਵਯਾਂਗਜਨ ਅਧਿਕਾਰ ਐਕਟ, 2016 ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਲਾਗੂਕਰਨ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਵੈਇੱਛੁਕ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਨੂੰ ਵੀ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਦਿਵਯਾਂਗਜਨ ਵਿੱਤ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਨਿਗਮ (ਐੱਨਡੀਐੱਫਡੀਸੀ)

ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਦਿਵਯਾਂਗਜਨ ਵਿੱਤ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਨਿਗਮ (ਐੱਨਡੀਐੱਫਡੀਸੀ) ਡੀਈਪੀਡਬਲਿਊਡੀ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਖੇਤਰ ਦਾ ਸੰਗਠਨ ਹੈ। 1997 ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਗੈਰ-ਲਾਭਕਾਰੀ ਕੰਪਨੀ ਵਜੋਂ ਸਥਾਪਿਤ, ਐੱਨਡੀਐੱਫਡੀਸੀ ਦਿਵਯਾਂਗਜਨਾਂ (ਪੀਡਬਲਿਊਡੀ) ਦੇ ਆਰਥਿਕ ਸਸ਼ਕਤੀਕਰਣ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਰਾਜ ਚੈਨਲਾਈਜ਼ਿੰਗ ਏਜੰਸੀਆਂ (ਐੱਸਸੀਏ) ਅਤੇ ਜਨਤਕ ਖੇਤਰ ਅਤੇ ਖੇਤਰੀ ਗ੍ਰਾਮੀਣ ਬੈਂਕਾਂ ਵਰਗੇ ਭਾਗੀਦਾਰ ਬੈਂਕਾਂ ਦੇ ਮਾਧਿਅਮ ਨਾਲ ਸਵੈਰੁਜ਼ਗਾਰ ਅਤੇ ਆਮਦਨ ਸ੍ਰਿਜਨ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਲਈ ਵਿੱਤੀ ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਐੱਨਡੀਐੱਫਡੀਸੀ ਦੋ ਮੁੱਖ ਲੋਨ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਚਲਾਉਂਦਾ ਹੈ:

- ਦਿਵਯਾਂਗਜਨ ਸਵਾਵਲੰਬਨ ਯੋਜਨਾ (ਡੀਐੱਸਵਾਈ): ਇਸ ਵਿੱਚ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਦਿਵਯਾਂਗਜਨਾਂ ਨੂੰ ਰਿਆਇਤੀ ਲੋਨ ਮਿਲਦਾ ਹੈ।
- ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਾਈਕ੍ਰੋਫਾਈਨੈਂਸ ਯੋਜਨਾ (ਵੀਐੱਮਵਾਈ): ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਦਿਵਯਾਂਗਜਨਾਂ ਦੇ ਕਲਿਆਣ ਅਤੇ ਪੁਨਰਵਾਸ ਲਈ ਸਵੈ-ਸਹਾਇਤਾ ਸਮੂਹਾਂ ਅਤੇ ਸੰਯੁਕਤ ਦੇਣਦਾਰੀ ਸਮੂਹਾਂ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਆਰਟੀਫਿਸ਼ੀਅਲ ਲਿਮਬਸ ਮੈਨੂਫੈਕਚਰਿੰਗ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ (ALIMCO)

ਆਰਟੀਫਿਸ਼ੀਅਲ ਲਿਮਬਸ ਮੈਨੂਫੈਕਚਰਿੰਗ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ (ALIMCO) ਇੱਕ ਸ਼ੈਡਿਊਲ 'ਸੀ' ਮਿਨੀਰਤਨ ਸ਼੍ਰੇਣੀ-II ਕੇਂਦਰੀ ਜਨਤਕ ਖੇਤਰ ਉੱਦਮ ਹੈ, ਜੋ ਕੰਪਨੀ ਐਕਟ, 2013 ਦੀ ਧਾਰਾ 8 (ਗੈਰ-ਲਾਭਕਾਰੀ ਉਦੇਸ਼) ਅਧੀਨ ਰਜਿਸਟਰਡ ਹੈ (ਜੋ ਕੰਪਨੀ ਐਕਟ, 1956 ਦੀ ਧਾਰਾ 25 ਦੇ ਅਨੁਰੂਪ ਹੈ)। ਇਹ ਸਮਾਜਿਕ ਨਿਆਂ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਿਤਾ ਮੰਤਰਾਲੇ ਅਧੀਨ ਦਿਵਯਾਂਗਜਨ ਸਸ਼ਕਤੀਕਰਣ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਨਿਯੰਤਰਣ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਇਹ 100% ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਮਲਕੀਅਤ ਵਾਲਾ ਕੇਂਦਰੀ ਜਨਤਕ ਖੇਤਰ ਉੱਦਮ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਦਿਵਯਾਂਗ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਲਾਭ ਪਹੁੰਚਾਉਣਾ ਹੈ - ਦਿਵਯਾਂਗਜਨਾਂ ਲਈ ਪੁਨਰਵਾਸ ਉਪਕਰਣਾਂ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਨਕਲੀ ਅੰਗਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਹਾਇਕ ਉਪਕਰਣਾਂ ਦੀ ਉਪਲਬਧਤਾ, ਵਰਤੋਂ, ਸਪਲਾਈ ਅਤੇ ਵੰਡ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨਾ।

ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਲਾਭ ਕਮਾਉਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦਿਵਯਾਂਗ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਬਿਹਤਰ ਗੁਣਵੱਤਾ ਵਾਲੇ ਸਹਾਇਕ ਉਪਕਰਣ ਸੁਲਭ ਮੁੱਲ ਉੱਤੇ ਉਪਲਬਧ ਕਰਾਉਣਾ ਹੈ।

ਏਡੀਆਈਪੀ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਲਾਭਾਂ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ਭਰ ਵਿੱਚ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦਿਵਯਾਂਗਜਨਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦੇ ਯਤਨ ਵਿੱਚ, ਅਲਿਮਕੋ ਨੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦਿਵਿਆਸ਼ਾ ਕੇਂਦਰ (ਪੀਐੱਮਡੀਕੇ) ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ (ਐੱਨਆਈਜ਼) ਅਤੇ ਡੀਈਪੀਡਬਲਿਊਡੀ, ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਅਧੀਨ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਉਪਗ੍ਰਹਿ/ਖੇਤਰੀ ਕੇਂਦਰਾਂ ਵਿੱਚ, ਪੂਰੇ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਦਿਵਯਾਂਗਜਨਾਂ ਲਈ ਵਿਸ਼ਿਸ਼ਟ ਆਈਡੀ (ਯੂਡੀਆਈਡੀ)

ਦਿਵਯਾਂਗਜਨਾਂ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਆਈਡੀ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਨੂੰ ਦਿਵਯਾਂਗਜਨਾਂ (ਪੀਡਬਲਿਊਡੀ) ਦਾ ਇੱਕ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਡੇਟਾਬੇਸ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦਿਵਯਾਂਗਜਨ ਪਛਾਣ ਪੱਤਰ (ਯੂਡੀਆਈਡੀ) ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਪਹਿਲਕਦਮੀ ਸਾਰੇ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਇਕਸਾਰਤਾ ਬਣਾਈ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਦਿਵਯਾਂਗਜਨਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਲਾਭ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਪਾਰਦਰਸ਼ਿਤਾ, ਕੁਸ਼ਲਤਾ ਅਤੇ ਆਸਾਨੀ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਪੱਧਰਾਂ ਉੱਤੇ ਲਾਭਪਾਤਰੀਆਂ ਦੀ ਸਰੀਰਕ ਅਤੇ ਵਿੱਤੀ ਪ੍ਰਗਤੀ ਉੱਤੇ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖਣ ਵਿੱਚ ਵੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਯੂਡੀਆਈਡੀ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਯੂਨੀਵਰਸਲ ਆਈਡੀ ਅਤੇ ਦਿਵਯਾਂਗਤਾ ਪ੍ਰਮਾਣ ਪੱਤਰ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਵਿਆਪਕ ਐਂਡ-ਟੂ-ਐਂਡ ਸਿਸਟਮ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ:

- ਇੱਕ ਕੇਂਦਰੀਕ੍ਰਿਤ ਵੈੱਬ ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਮਾਧਿਅਮ ਨਾਲ ਪੀਡਬਲਿਊਡੀ ਡੇਟਾ ਦੀ ਰਾਸ਼ਟਰਵਿਆਪੀ ਉਪਲਬਧਤਾ
- ਦਿਵਯਾਂਗਤਾ ਪ੍ਰਮਾਣ ਪੱਤਰ / ਯੂਡੀਆਈਡੀ ਕਾਰਡ ਲਈ ਆਨਲਾਈਨ ਅਰਜ਼ੀ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਨਾ (ਆਫਲਾਈਨ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਦੀ ਵੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਡਿਜੀਟਾਈਜ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ)
- ਦਿਵਯਾਂਗਤਾ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਦੀ ਗਣਨਾ ਲਈ ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਜਾਂ ਮੈਡੀਕਲ ਬੋਰਡਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੁਸ਼ਲ ਮੁਲਾਂਕਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ
- ਡੁਪਲੀਕੇਟ ਪੀਡਬਲਿਊਡੀ ਰਿਕਾਰਡ ਦਾ ਖਾਤਮਾ
- ਦਿਵਯਾਂਗਜਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਾ ਆਨਲਾਈਨ ਨਵੀਨੀਕਰਨ ਅਤੇ ਅਪਡੇਟ
- ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ (ਐੱਮਆਈਐੱਸ) ਰਿਪੋਰਟਿੰਗ ਫਰੇਮਵਰਕ
- ਦਿਵਯਾਂਗਜਨਾਂ ਲਈ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਰਕਾਰੀ ਲਾਭਾਂ/ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਦਾ ਏਕੀਕ੍ਰਿਤ ਪ੍ਰਬੰਧਨ
- ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਵਾਧੂ ਦਿਵਯਾਂਗਤਾ ਨੂੰ ਵੀ ਮਦਦ (ਵਰਤਮਾਨ ਵਿੱਚ 21 ਦਿਵਯਾਂਗਤਾਵਾਂ, ਅਪਡੇਟ ਦੇ ਅਧੀਨ)

ਦਿਵਯਾਂਗਜਨ ਕਾਰਡ ਨੂੰ ਈ-ਟਿਕਟਿੰਗ ਫੋਟੋ ਪਛਾਣ ਪੱਤਰ (ਈਪੀਆਈਸੀਐੱਸ) ਵਜੋਂ ਵੀ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਦਿਵਯਾਂਗਜਨਾਂ ਲਈ ਰੇਲਵੇ ਪਛਾਣ ਪੱਤਰ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਟ੍ਰੇਨ ਯਾਤਰਾ ਉੱਤੇ ਰਿਆਇਤ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਅਰਜ਼ੀਦਾਤਾ ਭਾਰਤੀ ਰੇਲਵੇ ਦਿਵਯਾਂਗਜਨ ਪੋਰਟਲ ਜਾਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸੇਵਾ ਪੋਰਟਲ ਦੇ ਮਾਧਿਅਮ ਨਾਲ ਕਾਰਡ ਲਈ ਅਪਲਾਈ ਜਾਂ ਉਸਦਾ ਨਵੀਨੀਕਰਨ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਕਾਰਡ ਇੱਕ ਵੈਧ ਦਿਵਯਾਂਗਤਾ/ਰਿਆਇਤ ਪ੍ਰਮਾਣ ਪੱਤਰ (ਕੁਝ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਲਈ ਯੂਡੀਆਈਡੀ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਦੇ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਪੀਐੱਮ-ਦਕਸ਼-ਡੀਈਪੀਡਬਲਿਊਡੀ ਪੋਰਟਲ

ਦਿਵਯਾਂਗਜਨ ਸਸ਼ਕਤੀਕਰਣ ਵਿਭਾਗ (ਡੀਈਪੀਡਬਲਿਊਡੀ) ਵੱਲੋਂ ਬਣਾਇਆ ਪੀਐੱਮ-ਦਕਸ਼-ਡੀਈਪੀਡਬਲਿਊਡੀ ਇੱਕ ਡਿਜੀਟਲ ਪਲੈਟਫਾਰਮ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕੌਸ਼ਲ ਅਤੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਵਿਵਸਥਾ ਅਧੀਨ ਦਿਵਯਾਂਗਜਨਾਂ, ਸਿਖਲਾਈ ਸੰਸਥਾਵਾਂ, ਨਿਯੋਕਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਨੌਕਰੀ ਐਗਰੀਗੇਟਰਾਂ ਨੂੰ ਜੋੜਨ ਵਾਲੇ ਵਨ-ਸਟਾਪ ਹੱਬ ਵਜੋਂ ਹੈ।

ਪੋਰਟਲ ਵਿੱਚ ਦੋ ਮੁੱਖ ਮੌਡਿਊਲ ਹਨ:

- ਦਿਵਯਾਂਗਜਨ ਕੌਸ਼ਲ ਵਿਕਾਸ: ਇਹ ਦਿਵਯਾਂਗਜਨ ਦੇ ਕੌਸ਼ਲ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਾਰਜ ਯੋਜਨਾ (ਐੱਨਏਪੀ-ਐੱਸਡੀਪੀ) ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦਿਵਯਾਂਗਤਾ ਪਛਾਣ (ਯੂਡੀਆਈਡੀ) ਅਧਾਰਿਤ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ, 250 ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੌਸ਼ਲ ਪਾਠਕ੍ਰਮ, ਆਨਲਾਈਨ ਸਿੱਖਿਆ ਸੰਸਾਧਨ ਅਤੇ ਸਿਖਲਾਈ ਭਾਗੀਦਾਰਾਂ, ਅਧਿਐਨ ਸਮੱਗਰੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਿਕਸ਼ਕਾਂ ਉੱਤੇ ਵੇਰਵੇ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ।
- ਦਿਵਯਾਂਗਜਨ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਸੇਤੁ: ਇਹ ਦਿਵਯਾਂਗਜਨਾਂ ਅਤੇ ਨਿਯੋਕਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਜੋੜਨ ਵਾਲਾ ਇੱਕ ਸਮਰਪਿਤ ਮੰਚ ਹੈ, ਜੋ ਨਿੱਜੀ ਖੇਤਰ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਨਾਲ ਜੀਓ-ਟੈਗ ਕੀਤੀਆਂ ਨੌਕਰੀ ਦੀਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ (ਵੱਖ-ਵੱਖ ਦਿਵਯਾਂਗਤਾਵਾਂ ਵਿੱਚ 3,000 ਤੋਂ ਵੱਧ) ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਅਮੇਜ਼ਨ, ਯੂਥ4ਜੌਬਸ ਅਤੇ ਗੋਦਰੇਜ ਪ੍ਰੌਪਰਟੀਜ਼ ਵਰਗੀਆਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨਾਲ ਐੱਮਓਯੂ ਤੋਂ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਵਧਦੀਆਂ ਹਨ।

ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸਮਗ੍ਰ ਖੇਤਰੀ ਕੇਂਦਰ (ਸੀਆਰਸੀ)

ਦੇਸ਼ ਦੇ 9 ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ— ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦਿਵਯਾਂਗਜਨ ਸਸ਼ਕਤੀਕਰਣ ਸੰਸਥਾਨ (ਐੱਨਆਈਈਪੀਵੀਡੀ), ਦੇਹਰਾਦੂਨ; ਅਲੀ ਯਾਵਰ ਜੰਗ ਨੈਸ਼ਨਲ ਇੰਸਟੀਟਿਊਟ ਫਾਰ ਸਪੀਚ ਐਂਡ ਹੀਅਰਿੰਗ ਡਿਸਏਬਿਲਿਟੀਜ਼ (AYJNISHD); ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਬੌਧਿਕ ਵਿਕਲਾਂਗ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਸਸ਼ਕਤੀਕਰਣ ਸੰਸਥਾਨ (ਐੱਨਆਈਈਪੀਆਈਡੀ), ਸਿਕੰਦਰਾਬਾਦ; ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਬਹੁਦਿਵਯਾਂਗਤਾ ਜਨ ਸਸ਼ਕਤੀਕਰਣ ਸੰਸਥਾਨ (ਐੱਨਆਈਈਪੀਐੱਮਡੀ), ਚੇਨਈ; ਪੰ. ਦੀਨਦਿਆਲ ਉਪਾਧਿਆਯ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਰੀਰਕ ਦਿਵਯਾਂਗਜਨ ਸੰਸਥਾਨ (ਪੀਡੀਯੂਐੱਨਆਈਪੀਪੀਡੀ), ਦਿੱਲੀ; ਸਵਾਮੀ ਵਿਵੇਕਾਨੰਦ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੁਨਰਵਾਸ ਸਿਖਲਾਈ ਅਤੇ ਅਨੁਸੰਧਾਨ ਸੰਸਥਾਨ (ਐੱਸਵੀਐੱਨਆਈਆਰਟੀਏਆਰ), ਕਟਕ; ਨੈਸ਼ਨਲ ਇੰਸਟੀਟਿਊਟ ਫਾਰ ਲੋਕੋਮੋਟਰ ਡਿਸਏਬਿਲਿਟੀਜ਼ (ਐੱਨਆਈਐੱਲਡੀ), ਕੋਲਕਾਤਾ; ਇੰਡੀਅਨ ਸਾਈਨ ਲੈਂਗੁਏਜ ਰਿਸਰਚ ਐਂਡ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਸੈਂਟਰ (ਆਈਐੱਸਐੱਲਆਰਟੀਸੀ); ਨੈਸ਼ਨਲ ਇੰਸਟੀਟਿਊਟ ਆਫ਼ ਮੈਂਟਲ ਹੈਲਥ ਐਂਡ ਰਿਹੈਬਿਲਿਟੇਸ਼ਨ (ਐੱਨਆਈਐੱਮਐੱਚਆਰ), ਸੀਹੋਰ; ਅਤੇ ਅਟਲ ਬਿਹਾਰੀ ਵਾਜਪੇਈ ਦਿਵਯਾਂਗਜਨ ਖੇਡ ਸਿਖਲਾਈ ਕੇਂਦਰ, ਗਵਾਲੀਅਰ—ਸ਼ਰਵਣ ਅਤੇ ਵਾਣੀ ਦਿਵਯਾਂਗ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਸਮੇਤ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਦਿਵਯਾਂਗਤਾਵਾਂ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸਸ਼ਕਤ ਬਣਾਉਣ ਉੱਤੇ ਕੇਂਦਰਿਤ ਹਨ।

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰਾਜਾਂ/ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ 30 ਸਮਗ੍ਰ ਖੇਤਰੀ ਕੇਂਦਰ (ਸੀਆਰਸੀਜ਼) ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜੋ ਦਿਵਯਾਂਗਜਨ ਲਈ ਪੁਨਰਵਾਸ ਸੇਵਾਵਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ, ਪੇਸ਼ੇਵਰਾਂ ਨੂੰ ਸਿਖਲਾਈ ਦੇਣ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਦਿਵਯ ਕਲਾ ਮੇਲਾ: ਸਸ਼ਕਤੀਕਰਣ ਦਾ ਇੱਕ ਮੰਚ

2025 ਵਿੱਚ, ਦਿਵਯਾਂਗਜਨ ਸਸ਼ਕਤੀਕਰਣ ਵਿਭਾਗ (ਡੀਈਜੀਡਬਲਿਊਡੀ) ਅਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਦਿਵਯਾਂਗਜਨ ਵਿੱਤ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਨਿਗਮ (ਐੱਨਡੀਐੱਫ਼ਡੀਸੀ) ਨੇ ਦਿਵਯਾਂਗਜਨਾਂ ਵਿੱਚ ਉੱਦਮਤਾ, ਰਚਨਾਤਮਕਤਾ ਅਤੇ ਸਮਾਵੇਸ਼ ਦਾ ਜਸ਼ਨ ਮਨਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਪੂਰੇ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਦਿਵਯ ਕਲਾ

ਮੇਲੇ ਦੇ ਕਈ ਸੰਸਕਰਣਾਂ ਦਾ ਆਯੋਜਨ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਮੇਲਾ "ਵੋਕਲ ਫੌਰ ਲੋਕਲ" ਪਹਿਲਕਦਮੀ ਦੇ ਅਨੁਰੂਪ ਹੈ, ਜੋ ਦਿਵਯਾਂਗਜਨਾਂ ਦੇ ਆਰਥਿਕ ਸਸ਼ਕਤੀਕਰਣ, ਕੌਸ਼ਲ-ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਅਤੇ ਸਭਿੱਆਚਾਰਕ ਉਤਸਵ ਲਈ ਇੱਕ ਮੰਚ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ।

26ਵਾਂ ਦਿਵਯ ਕਲਾ ਮੇਲਾ 23 ਤੋਂ 31 ਅਗਸਤ, 2025 ਤੱਕ ਬਿਹਾਰ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਪਟਨਾ ਵਿੱਚ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਲਗਭਗ 20 ਰਾਜਾਂ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਵ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਲਗਭਗ 100 ਦਿਵਯਾਂਗ ਕਾਰੀਗਰਾਂ ਅਤੇ ਉੱਦਮੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ। 75 ਸਟਾਲਾਂ ਉੱਤੇ ਪੂਰੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਹਸਤਸ਼ਿਲਪ, ਹਥਕਰਘਾ, ਕਢਾਈ, ਪੈਕੇਜਡ ਫੂਡ, ਪਰਿਆਵਰਣ ਅਨੁਕੂਲ ਵਸਤੂਆਂ, ਖਿਡੌਣੇ, ਸਟੇਸ਼ਨਰੀ ਅਤੇ ਸਹਾਇਕ ਉਪਕਰਣ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਸਮਾਵੇਸ਼ੀਤਾ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸਹਾਇਕ ਉਪਕਰਣਾਂ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਖੇਤਰ, ਇੱਕ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਮੇਲਾ, ਸਭਿੱਆਚਾਰਕ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਅਤੇ ਪਹੁੰਚ-ਅਨੁਕੂਲ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚਾ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ।

ਦਿਵਯ ਕਲਾ ਮੇਲੇ ਦਾ 23ਵਾਂ ਅਤੇ 24ਵਾਂ ਸੰਸਕਰਣ 2025 ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਵਿੱਚ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਵਡੋਦਰਾ ਅਤੇ ਜੰਮੂ ਵਿੱਚ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੇਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਕ ਪ੍ਰੌਦਿਯੋਗਿਕੀ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ, ਸਭਿੱਆਚਾਰਕ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ, ਕੌਸ਼ਲ ਸੰਬੰਧ ਅਤੇ ਨੌਕਰੀ ਮੌਕੇ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਲਾ, ਉੱਦਮ ਅਤੇ ਸਸ਼ਕਤੀਕਰਣ ਦੇ ਮਾਧਿਅਮ ਨਾਲ ਸਮਾਵੇਸ਼ ਉੱਤੇ ਜ਼ੋਰ ਰਿਹਾ।

ਪਰਪਲ ਫੈਸਟ 2025- ਭਾਰਤ ਦਾ ਸਮਾਵੇਸ਼ਣ ਮਹੋਤਸਵ

ਪਰਪਲ ਫੈਸਟ ਦਿਵਯਾਂਗਜਨਾਂ (ਪੀਡਬਲਿਊਡੀ) ਦੇ ਸਮਾਵੇਸ਼, ਪਹੁੰਚ ਅਤੇ ਸਸ਼ਕਤੀਕਰਣ ਦਾ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਉਤਸਵ ਹੈ। ਇਹ ਮਹੋਤਸਵ ਸਮਾਵੇਸ਼ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸਰਵੋਤਮ ਪ੍ਰਥਾਵਾਂ, ਸਹਾਇਕ ਪ੍ਰੌਦਿਯੋਗਿਕੀਆਂ ਅਤੇ ਸਭਿੱਆਚਾਰਕ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਪੂਰੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਦਿਵਯਾਂਗਜਨਾਂ, ਨਵਪ੍ਰਵਰਤਕਾਂ, ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਅਤੇ ਨੀਤੀ ਨਿਰਮਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠੇ ਲਿਆਉਂਦਾ ਹੈ।

ਗੋਆ ਵਿੱਚ ਆਯੋਜਿਤ ਇਸ ਸਾਲ ਦੇ ਪਰਪਲ ਫੈਸਟ ਵਿੱਚ, ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪਹੁੰਚ ਨੂੰ ਡੂੰਘਾ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਮੁੱਖ ਡਿਜੀਟਲ ਅਤੇ ਵਿਧਿਅਕ ਪਹਿਲਕਦਮੀਆਂ ਦਾ ਅਨਾਵਰਣ ਕੀਤਾ:

- **ਸੋਧਿਆ ਗਿਆ ਸੁਗਮਯ ਭਾਰਤ ਐੱਪ:** ਇਹ ਸਕ੍ਰੀਨ-ਰੀਡਰ ਸਪੋਰਟ, ਵੌਇਸ ਨੈਵੀਗੇਸ਼ਨ, ਬਹੁਭਾਸ਼ੀ ਇੰਟਰਫੇਸ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੱਖ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨਿਵਾਰਣ ਦੀ ਸੁਵਿਧਾ ਵਾਲਾ ਇੱਕ ਉੱਨਤ ਐਕਸੈਸਿਬਿਲਿਟੀ ਪਲੈਟਫਾਰਮ ਹੈ।

· ਸਿੱਖਣ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚ - ਤਿੰਨ ਮੁੱਖ ਸ਼ੁਭਾਰੰਭ:

1. ਦਿਵਿਆਂਗਜਨਾਂ ਲਈ ਆਈਈਐੱਲਟੀਐੱਸ ਸਿਖਲਾਈ ਪੁਸਤਕਾ – ਬਿਲੀਵ ਇਨ ਦ ਇਨਵਿਜ਼ਿਬਲ (ਬੀਆਈਟੀਆਈ ਸਮਰਥਨ) ਵੱਲੋਂ ਬਣਾਈ ਗਈ ਹੈ, ਜੋ ਅਨੁਕੂਲਿਤ ਸਮੱਗਰੀ ਅਤੇ ਆਈਐੱਸਐੱਲ ਵੀਡੀਓ ਲਿੰਕ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ।

2. ਪੂਰਵ ਸਿੱਖਿਆ ਦੀ ਮਾਨਤਾ (ਆਰਪੀਐੱਲ) - ਆਈਐੱਸਐੱਲ ਇੰਟਰਪ੍ਰਿਟੇਸ਼ਨ (ਸੀਆਈਐੱਸਐੱਲਆਈ) / ਐੱਸਓਡੀਏ (ਬੋਲ਼ੇ ਬਾਲਗ ਦੇ ਭਰਾ-ਭੈਣ) ਅਤੇ ਸੀਓਡੀਏ (ਬੋਲ਼ੇ ਬਾਲਗ ਦੇ ਬੱਚੇ) ਲਈ ਕੌਸ਼ਲ ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਮਾਣੀਕਰਨ - ਦੇਸ਼ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਿੱਸਿਆਂ ਤੋਂ 17 ਉਮੀਦਵਾਰ ਮੁਲਾਂਕਣ ਲਈ ਮੌਜੂਦ ਹੋਏ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਸਫਲਤਾਪੂਰਵਕ ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ।

3. ਭਾਰਤੀ ਸਾਂਕੇਤਿਕ ਭਾਸ਼ਾ ਅਨੁਸੰਧਾਨ ਅਤੇ ਸਿਖਲਾਈ ਕੇਂਦਰ ਵਿੱਚ ਅਮਰੀਕੀ ਸਾਂਕੇਤਿਕ ਭਾਸ਼ਾ (ਏਐੱਸਐੱਲ) ਅਤੇ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਸਾਂਕੇਤਿਕ ਭਾਸ਼ਾ (ਬੀਐੱਸਐੱਲ) ਉੱਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸਿਖਲਾਈ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਜੋ ਆਈਐੱਸਐੱਲ ਪੇਸ਼ੇਵਰਾਂ ਨੂੰ ਏਐੱਸਐੱਲ ਅਤੇ ਬੀਐੱਸਐੱਲ ਦੇ ਮੂਲ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨਾਲ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਉਣ, ਵਿਆਕਰਣ, ਵਾਕਵਿਨਿਆਸ ਅਤੇ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਦਾ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਅਤੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਮੰਚਾਂ ਉੱਤੇ ਭਾਰਤੀ ਦੁਭਾਸ਼ੀਆਂ ਲਈ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਮੌਕੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਲਈ ਹੈ।

ਭਾਰਤੀ ਸਾਂਕੇਤਿਕ ਭਾਸ਼ਾ (ਆਈਐੱਸਐੱਲ) ਨੂੰ ਵਧਾਉਣਾ

ਡੀਈਪੀਡਬਲਿਊਡੀ ਦੇ ਤਹਿਤ 2015 ਵਿੱਚ ਸਥਾਪਿਤ ਭਾਰਤੀ ਸਾਂਕੇਤਿਕ ਭਾਸ਼ਾ ਅਨੁਸੰਧਾਨ ਅਤੇ ਸਿਖਲਾਈ ਕੇਂਦਰ (ਆਈਐੱਸਐੱਲਆਰਟੀਸੀ) ਪੂਰੇ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਆਈਐੱਸਐੱਲ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਕੇਂਦ੍ਰਿਤ ਸੰਸਥਾਨ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਦਸੰਬਰ 2024 ਵਿੱਚ, ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਡੀਟੀਐੱਚ ਉੱਤੇ ਪੀਐਮ ਈ-ਵਿਦਿਆ ਚੈਨਲ 31 ਲਾਂਚ ਕੀਤਾ, ਜੋ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੂਪ ਨਾਲ ਸ਼ਰਵਣ ਬਾਧਿਤ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਅਤੇ ਦੁਭਾਸ਼ੀਆਂ ਲਈ ਆਈਐੱਸਐੱਲ ਸਿਖਲਾਈ ਲਈ ਸਮਰਪਿਤ ਹੈ।

ਸਾਂਕੇਤਿਕ ਭਾਸ਼ਾ ਦਿਵਸ 2025 ਉੱਤੇ, ਆਈਐੱਸਐੱਲਆਰਟੀਸੀ ਨੇ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਆਈਐੱਸਐੱਲ ਡਿਜੀਟਲ ਰਿਪੋਜ਼ਿਟਰੀ ਦਾ ਅਨਾਵਰਣ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ 3,189 ਈ-ਸਮੱਗਰੀ ਵੀਡੀਓ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ—ਜੋ ਹੁਣ ਅਧਿਆਪਕਾਂ, ਸਿੱਖਿਆਰਥੀਆਂ ਅਤੇ ਬਧਿਰ ਸਮੁਦਾਇ ਲਈ ਸੁਲਭ ਹਨ।

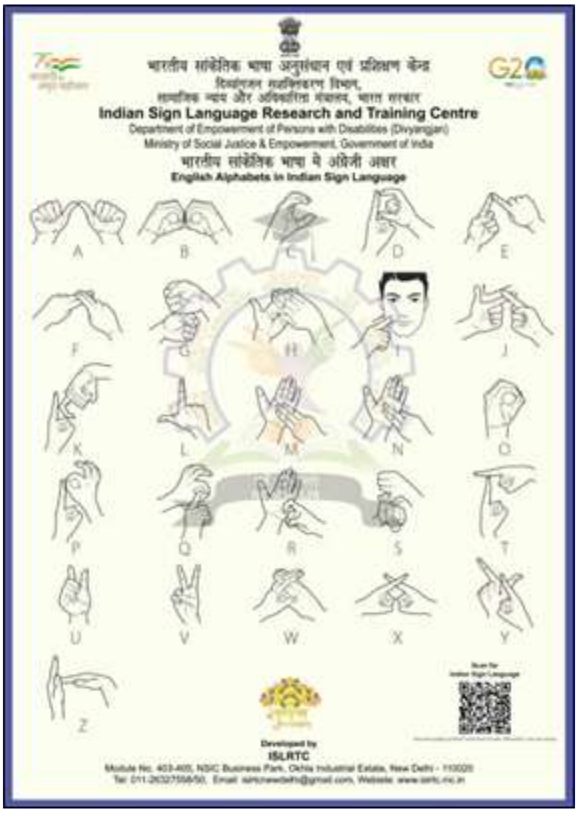

ਇੰਡੀਅਨ ਸਾਈਨ ਲੈਂਗੁਏਜ ਡਿਕਸ਼ਨਰੀ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਹੁਣ 10,000 ਤੋਂ ਵੱਧ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਦਕਿ ਡਿਜੀਟਲ ਰਿਪੋਜ਼ਿਟਰੀ ਵਿੱਚ ਇਤਿਹਾਸ, ਭੂਗੋਲ, ਅਰਥਸ਼ਾਸਤਰ ਅਤੇ ਸਮਾਜਸ਼ਾਸਤਰ ਵਰਗੇ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਵਿੱਚ ਅਕਾਦਮਿਕ ਵੀਡੀਓ, ਫਿੰਗਰਸਪੈਲਿੰਗ ਸੰਸਾਧਨਾਂ ਅਤੇ 2,200 ਤੋਂ ਵੱਧ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਵੀਡੀਓ ਦਾ ਇੱਕ ਅਮੀਰ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਸਾਂਕੇਤਿਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵੀ ਇੱਕ ਅਕਾਦਮਿਕ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਵਜੋਂ ਵਿਕਸਿਤ ਹੋਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਸਿੱਖਣ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਕੀਤੇ ਗਏ 1,000 ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਤਮਕ ਵੀਡੀਓ ਤੋਂ ਮਦਦ ਮਿਲਦੀ ਹੈ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਯਤਨਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਪ੍ਰਸ਼ਸਤ ਐਪ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿਵਯਾਂਗਤਾ ਦੀ ਜਲਦ ਪਛਾਣ ਅਤੇ ਸਕ੍ਰੀਨਿੰਗ ਦੀ ਸੁਵਿਧਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਹਸਤਕਸ਼ੇਪ ਅਤੇ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਸਿੱਖਿਆ ਸਹਾਇਤਾ ਯਕੀਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਤੱਕ, ਐਪ ਦੇ ਮਾਧਿਅਮ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ 92 ਲੱਖ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ।

2020 ਵਿੱਚ, ਭਾਰਤੀ ਸਾਂਕੇਤਿਕ ਭਾਸ਼ਾ ਅਨੁਸੰਧਾਨ ਅਤੇ ਸਿਖਲਾਈ ਕੇਂਦਰ (ਆਈਐੱਸਐੱਲਆਰਟੀਸੀ) ਨੇ ਜਮਾਤ I-XII ਲਈ ਪਾਠਪੁਸਤਕਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਿੱਖਿਆ ਸਮੱਗਰੀ ਦਾ ਆਈਐੱਸਐੱਲ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕਰਨ ਲਈ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਵਿਦਿਅਕ ਅਨੁਸੰਧਾਨ ਅਤੇ ਸਿਖਲਾਈ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ (ਐੱਨਸੀਈਆਰਟੀ) ਨਾਲ ਇੱਕ ਸਮਝੌਤਾ ਗਿਆਨ ਪੱਤਰ ਉੱਤੇ ਹਸਤਾਖਰ ਕੀਤੇ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਵਰ੍ਹੇ 2026 ਤੱਕ ਪੂਰੀ ਹੋਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਹੈ।

ਨਿਸ਼ਕਰਸ਼

ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਦਿਵਯਾਂਗਤਾ ਕਾਰਜ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਦਿਵਯਾਂਗਜਨਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਯੋਗਤਾ ਦੀ ਵਧਦੀ ਮਾਨਤਾ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਸਮਰਪਿਤ ਵਿਭਾਗਾਂ ਅਤੇ ਪਹਿਲਕਦਮੀਆਂ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਸਮੁਦਾਇ ਵਿੱਚ ਸਮਾਵੇਸ਼ੀਤਾ, ਰਚਨਾਤਮਕਤਾ ਅਤੇ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਬੱਧਤਾ ਦਾ ਉਦਾਹਰਣ ਹੈ। ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਮੌਕਿਆਂ ਨੂੰ ਸੁਵਿਧਾਜਨਕ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਮੰਚ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਕੇ, ਇਹ ਯਤਨ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਸ਼ਕਤ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ ਸਗੋਂ ਇੱਕ ਵਧੇਰੇ ਸਮਾਵੇਸ਼ੀ ਸਮਾਜ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਵਿੱਚ ਵੀ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਹਰੇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਗਰਿਮਾ ਨਾਲ ਫਲ-ਫੂਲ ਸਕਦਾ ਹੈ।

References

संदर्भ:

ਸੰਦਰਭ:

- https://divyangjan.depwd.gov.in/content/upload/uploadfiles/English_Annual_Report_Disability.pdf
- https://megscpwd.gov.in/disability-def.html
- https://cdnbbsr.s3waas.gov.in/s3e58aea67b01fa747687f038dfde066f6/uploads/2023/10/202310161053958942.pdf
- https://static.pib.gov.in/WriteReadData/specificdocs/documents/2024/oct/doc2024105410301.pdf
- https://depwd.gov.in/en/sipda/
- https://www.pib.gov.in/PressReleaseIframePage.aspx?PRID=2079826&utm_source=chatgpt.com
- https://www.pib.gov.in/PressReleasePage.aspx?PRID=2177876
- https://depwd.gov.in/en/adip/
- https://www.myscheme.gov.in/schemes/dddrs
- https://ndfdc.nic.in/about-ndfdc/our-organisation
- https://depwd.gov.in/en/unique-disability-id-udid/
- https://services.india.gov.in/service/detail/apply-for-divyangjan-card-services-for-railways?utm_source=chatgpt.com
- https://divyangjanid.indianrail.gov.in/assets/DivyangjanManual.pdf
- https://doptcirculars.nic.in/OM/files/Annexures/434_3.pdf?utm_source=chatgpt.com
- https://static.pib.gov.in/WriteReadData/specificdocs/documents/2024/oct/doc2024105410301.pdf
- https://www.pib.gov.in/PressReleaseIframePage.aspx?PRID=2159986&utm_source=chatgpt.com
- https://www.pib.gov.in/PressReleseDetailm.aspx?PRID=2160238
- https://www.pib.gov.in/PressReleasePage.aspx?PRID=2177876
- https://www.pib.gov.in/PressReleasePage.aspx?PRID=2178048
- https://www.pib.gov.in/PressReleasePage.aspx?PRID=2081633&utm

- https://www.pib.gov.in/PressReleasePage.aspx?PRID=2170340&utm
- https://www.pib.gov.in/PressReleseDetailm.aspx?PRID=2170344&utm
- https://www.pib.gov.in/PressReleasePage.aspx?PRID=2081633&utm

Click here to see pdf

*****

RK/SJ/RN

(Backgrounder ID: 156280) आगंतुक पटल :814